

Спільна заява: Реагування на транскордонні ризики та забезпечення міжнародного захисту для дітей без супроводу та розлучених з родиною дітей з України в Європі

У четверту річницю початку повномасштабного вторгнення російської федерації в Україну, правозахисні організації з усієї Європи виступають із цією спільною заявою, щоб попередити про нагальну необхідність вирішення потреб та ризиків, з якими стикаються діти та молодь без супроводу та розлучені з батьками, переміщені з України, у контексті розгляду Європейським Союзом майбутнього режиму тимчасового захисту та довгострокових рішень для осіб, переміщених з України. Те, що починалося як реагування на надзвичайну ситуацію, перетворилося на затяжну, структурно крихку ситуацію, в якій безпека, розвиток та майбутні перспективи дітей та молоді все більше формуються фрагментованими системами, а не узгодженими рамками захисту.

Що це означає для дітей та молоді?

Обговорення між мережами під час зустрічі, що відбулася в Брюсселі у грудні минулого року, визначили транскордонне переміщення як фактор, що посилює ризики для переміщених з України дітей без супроводу дорослих та дітей, розлучених з сім'єю, а також молоді. Під час переміщення між державами-членами ЄС, а також під час виїзду з України та повернення до неї у пошуках освіти, роботи, воз'єднання з родиною або стабільності, діти та молоді люди можуть бути втрачені з поля зору національних систем захисту дітей і наражатися на ризики зникнення, експлуатації та торгівлі людьми, що водночас призводить до переривання освіти, траєкторій професійного розвитку, безперервності догляду та доступу до послуг і підтримки.

Ці ризики не виникають ізольовано: брак достовірної інформації для дітей, правова невизначеність щодо майбутнього статусу та реєстрації під час наступного переміщення, обмежений обмін інформацією між національними системами захисту дітей та відсутність належної оцінки ризиків лише посилюють їх.

Поступове скорочення гуманітарного фінансування та відсутність або фрагментованість механізмів транскордонної координації безпосередньо впливають на повсякденне життя дітей. Індивідуальна оцінка найкращих інтересів дітей виконується із затримкою або зовсім відсутня; забезпечення безперервності догляду через кордони залишається нестійким; а можливості для довгострокового планування освіти, житла та правового статусу перебування в державі переміщення стають дедалі обмеженішими.

Хоча ця заява зосереджена на дітях без супроводу, дітях, розлучених з сім'єю, та молоді, переміщених з України, багато описаних ризиків відображають тривалі та структурні прогалини у системах захисту дітей без супроводу та розлучених з сім'єю по всій Європі, незалежно від країни походження. Фрагментовані системи опіки, нерівний доступ до правової підтримки та обмежена транскордонна співпраця у веденні справ залишають багатьох дітей під загрозою шкоди. Подолання цих слабких місць у системі є надзвичайно важливим не лише для захисту дітей з України, а й для посилення загальної системи захисту дітей у Європі в

транскордонному контексті.

Які почуття переживають діти та молоді люди?

Сама молодь описує своє життя як життя, сповнене невизначеності. Голоси молоді, переміщеної з України, які були почуті через ініціативу участі молоді «You Decide» (перекл. - «Рішення за тобою») організації Missing Children Europe, висвітлюють труднощі з повторною реєстрацією для отримання захисту після зміни країни проживання, страх втрати правового статусу при досягненні 18 років та залежність від скорочуваної підтримки неурядових організацій просто для забезпечення житла або продовження навчання.

«Ти навчаєшся, вчиш мову, намагаєшся інтегруватися... але не знаєш, чи тобі дозволять залишитися. Життя відчувається тимчасовим», — член Молодіжної ради ініціативи «You Decide».

Для багатьох перехід у доросле життя збігається з раптовою втратою опіки, житла та правової підтримки. З наближенням завершення строку тимчасового захисту існуючі прогалини в системі ризикують закріпитися та спричинити довгострокове виключення. Без чітких рішень на рівні ЄС діти та молоді люди з України, які провели формуючі роки свого життя в Європі, стикаються з перерваною освітою, уповільненою інтеграцією та підвищеною вразливістю до експлуатації. Фрагментовані правові рамки та обмежена транскордонна координація безпосередньо впливають на повсякденну вразливість дітей: невизначеність щодо їхніх прав, залежність від неформальних джерел інформації та зниження довіри до систем захисту, створених для їхнього безпечного життя.

Цей момент є критичним етапом, що вимагає посилення імплементації існуючих зобов'язань ЄС та міжнародних норм щодо захисту дітей, включно з процедурами визначення найкращих інтересів, опіки та транскордонної співпраці у веденні справ. Захист дітей у транскордонному контексті не може покладатися на ситуативні національні рішення. Необхідне стабільне лідерство, координація та фінансування на рівні ЄС, щоб запобігти передбачуваним ризикам та забезпечити дотримання прав дітей.

Рекомендації для Європейського Союзу, держав-членів та громадянського суспільства

1. Забезпечити на національному та регіональному рівнях зрозумілість шляхів отримання права на проживання після завершення тимчасового захисту для дітей без супроводу дорослих, дітей, розлучених із сім'єю, молоді, переміщених з України, а також їхніх опікунів, гарантуючи при необхідності безперервність і стабільність правового статусу та доступ до послуг через кордони.
2. Підтримувати проекти, які розробляють мінімальні стандарти для транскордонної співпраці у веденні справ, включно зі спільними шляхами перенаправлення, оцінкою найкращих інтересів дітей, захистом даних та безпечними для дітей механізмами обміну даними й інформацією між державами-членами, Україною, національними органами влади та організаціями громадянського суспільства, включно з мережами організацій, що працюють із

- дітьми.
3. Інвестувати в систему опіки, безоплатну правову допомогу та спеціальні гарантії для дітей, які переходять у доросле життя, включно з іноземцями з третіх країн, щоб запобігти безгромадянству та раптовій втраті підтримки при досягненні 18 років.
  4. Забезпечити наявність ресурсів для механізмів запобігання та реагування на випадки зникнення дітей, торгівлі дітьми та їхньої експлуатації, включно з посиленням підтримки дитячих гарячих ліній та ліній допомоги, особливо з урахуванням питань добровільного, безпечного та гідного повернення до України.
  5. Посилити обмін знаннями та підвищення обізнаності щодо транскордонних ризиків для дітей, переміщених з України, шляхом підтримки навчань, тематичних обмінів та комунікаційних кампаній для фахівців, мереж і спільнот, які працюють із дітьми.
  6. Підтримувати ініціативи з участі та інформування дітей і молоді на рівні ЄС, розроблені спільно з переміщеними дітьми з України, щоб забезпечити доступ до достовірної інформації та рекомендацій, що ґрунтуються на правах дитини, під час транскордонного переміщення та зміни правового статусу.
  7. Забезпечити підходи, орієнтовані на потреби постраждалих, травма-інформовані, чутливі до потреб дітей та інтерсекційні, у всіх процедурах захисту, надання притулку, міграції та правосуддя, що стосуються переміщених дітей з України, включно з раннім виявленням постраждалих, доступом до загальної та спеціалізованої підтримки та гарантіями запобігання вторинній віктимізації.
  8. Гарантувати чутливий до потреб постраждалих та дружній до дітей доступ до безпечного правосуддя для дітей без супроводу дорослих та дітей, розлучених із сім'єю, які зазнають насильства, зловживань або експлуатації в державах-членах, та посилити інтегровані системи захисту дітей для забезпечення транскордонної безперервності догляду, підтримки та захисту.

Без рішучих дій на рівні ЄС та стабільних інвестицій ризику для дітей без супроводу дорослих та дітей, розлучених із сім'єю, переміщених з України, лише зростатимуть. Завдяки таким діям Європа зможе запобігти загрозам і забезпечити безпеку, розвиток та майбутнє дітей і молоді.

КЛЮЧОВІ ТРАНСКОРДОННІ РИЗИКИ ДЛЯ ПЕРЕМІЩЕНИХ З УКРАЇНИ ДІТЕЙ

Ключові транскордонні ризики для дітей без супроводу та дітей, розлучених із сім'єю, а також молоді, переміщених з України, виявлені під час Зустрічі мереж, грудень 2025 року.

Підписанти

- Kids in Need of Defense (KIND)
- Missing Children Europe (MCE)
- Association for Integration and Migration (SIMI) (Асоціація з інтеграції та міграції)
- Asylkoordination Österreich (Координаційна платформа з питань притулку в Австрії)
- Caritas Europa (Карітас Європа)
- Child Friendly Justice – European Network (CFJ-EN) (Європейська мережа правосуддя, дружнього до дитини)
- Child Circle
- ChildFund Alliance
- Child Helpline International
- Consiglio Italiano Per I Rifugiati (Італійська рада у справах біженців)
- COFACE Families Europe
- eLiberare
- European Lawyers in Lesvos (ELIL)
- European Network on Statelessness (ENS) (Європейська мережа з питань безгромадянства)

- Edustajat Turvapaikanhakijalapsille (Національна асоціація опікунів дітей-шукачів притулку у Фінляндії)
- Eurochild
- Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę (FDDS) (Фундація «Даємо дітям силу»)
- Hope and Homes for Children («Надія і житло для дітей»)
- Immigrant Council of Ireland (ICI)
- International Coalition of Sites of Conscience (ICSC)
- International Falcon Movement-Socialist Educational International
- Institute for International Criminal Investigations (Інститут міжнародних кримінальних розслідувань)
- La Strada International
- Make Mothers Matter
- Platform for International Cooperation on Undocumented Migrants (PICUM) (Платформа міжнародної співпраці щодо мігрантів без документів)
- PLAN International
- Polskie Forum Migracyjne (PFM) (Польський міграційний форум)
- Right 2 Protection (БФ «Право на захист»)
- Save the Children Europe
- Sempre a Frente
- Slovenska Filantropija
- Terre des Hommes International
- Українська мережа за права дитини
- Ukraine Civil Society Forum (UCSF) (Український форум громадянського суспільства)
- United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR) (Управління Верховного комісара ООН у справах біженців)
- Victim Support Europe (VSE) (Європейська мережа підтримки потерпілих)

